

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

№3

2026
MART

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari

08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, mart.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afarovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellash
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK

Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

KORXONALARDA ICHKI AUDIT TIZIMINING BOSHQARUV QARORLARI QABUL QILISHDAGI O'RNI	24
Mexmonaliyev Ulug'bek Erkinjon o'g'li	
FISKAL SIYOSAT SAMARADORLIGI VA SOLIQ TUSHUMLARI DINAMIKASI: O'ZBEKISTON MISOLIDA ILMIY TAHLIL	30
Abduraimova Nigora Abdugapparovna	
YASHIRIN IQTISODIYOTNI KELITIRIB CHIQARUVCHI ASOSIY OMILLAR HAMDA IQTISODIYOTGA TA'SIRI	37
Toxtabayev Oybek Odilovich	
QISHLOQ XO'JALIGI OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARIDA ZAMONAVIY BOSHQARUV	42
Rasulova Muxabbat Teshabayevna, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
O'ZBEKISTON GLOBAL-IQTISODIY RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING O'RNI	48
Kuvatova Oliya Sheraliyevna	
QURILISH SANOATIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING IQTISODIY MOHIYATI VA ULARNI KAPITAL BOZORI INSTRUMENTLARI ORQALI MOLİYALASHTIRISH IMKONIYATLARI.....	54
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
IQTISODIY ISLOHOTLAR DAVRIDA TIJORAT BANKLARINING INVESTITSIYA FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING OMILLARI	61
Yangiboyev F.B.	
TIJORAT BANKLARIDA MUAMMOLI KREDITLARNI ERTA ANIQLASH VA BOSHQARISHNING INTEGRATSIYALASHGAN RISK-INDEKS MODELİ	68
Kalandarov Abdulla Baxtiyorovich, Rajabov Shoxrux Suvon o'g'li	
RUX VA QO'RG'OSHINNI SELEKTIV AJRATIB OLISHNI KOMBINATSIYALASH TEXNOLOGIYASI VA NAZARIYASI.....	74
Eshonqulov Uchqun Xudaynazar o'g'li, Haqberdiyev Dilshod Qodir o'g'li	
UY-JOY QURILISHI HAJMINI UZOQ MUDDATLI PROGNOZLASHDA EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH	81
Qidirniyazov Ajiniyaz Sherniyazovich	
O'ZBEKISTONDA BOG'DORCHILIKNI RIVOJLANTIRISHDA IQLIM VA TABIIY OFATLAR NATIJASIDA YETKAZILDAN TALOFATLARNI DAVLAT TOMONIDAN KOMPENSATSIYA QILISH MEKANIZMI.....	85
Sattorov Orifjon Boymurodovich	
AHOLI MOLİYAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISH ORQALI YASHIRIN IQTISODIYOTNI QISQARTIRISH MEKANIZMLARI.....	90
Abdug'aniyev Uchqun Habibulla o'g'li	
O'ZBEKISTON QURILISH SANOATIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING RIVOJLANISH DINAMIKASI VA TENDENSIYALARI	96
Musaeva Aynura Abayxolievna	
THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF SOCIAL INFRASTRUCTURE TRANSFORMATION IN THE CONTEMPORARY ENVIRONMENT.....	104
Normurodov Khusan Eshmakmatovich	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARINING INVESTITSION FAOLLIGINI BAHOLASH YO'LLARI	108
Begamov S.X.	
DEBITORLIK QARZLARINING STRATEGIK BOSHQARUV HISOBINI TASHKIL QILISH YO'NALISHLARI	112
Normatova Gulmira Xayrullaevna	

SOLIQLARNI PROGNOZLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH AMALIYOTI TAHLILI.....	118
Ergashov Jamshid Ashurovich	
MEHNAT XARAJATLARI HISOB: NAZARIY ASOSLAR, USULLAR VA BOSHQARUVDA AHAMIYATI.....	126
Tulyaganov Abdumalik Abdiraximovich	
KORPORATIV XIZMATLARNING BANK FOYDASIGA TA'SIRI: KOMISSION VA FOIZLI DAROMADLAR TAHLILI	131
Qurbonov Abror Abdullayevich	
TIJORAT BANKLARIDA MUAMMOLI KREDITLARNI BOSHQARISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHNING INSTITUTSIONAL VA TASHKILY MEXANIZMLARI	136
Djamalov G'ofir Oribjanovich	
OCHIQLIK INDEKSI VA KORRUPTSIYAGA QARSHI KURASH SAMARADORLIGI: O'ZBEKISTON TAJRIBASINING INSTITUTSIONAL TAHLILI	144
Dilshod Pulatov, Uchqun Abdug'aniyev	
DUNYO SUG'URTA KOMPANIYALARINING MOLIVAVIY HOLATI VA NATIJALARI TAHLILI	153
Alimov Baxodir Batirovich	
QISHLOQ HUDUDLARIDA XIZMAT KO'RSATISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH IMKONIYATLARI.....	160
Yuldashova Nilufar Ziyabayevna	
QURILISH TASHKILOTLARIDA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING INNOVATSION USULLARI	164
Muxibova Guli Yarkinovna, Sharifxodjayeva Odina Ulug'bek qizi	
AXBOROT-RESURS MARKAZLARINING TA'LIM JARAYONIGA TA'SIRINI BAHOLASH	168
Pirmedova Xayitgul Muxammedovna	
IJTIMOY HIMOYA QAMROVINI KENGAYTIRISH MEXANIZMLARI: XALQARO TAJRIBA VA INSTITUSIONAL YONDASHUVLAR	173
Bafoyev Farrux Jo'raqulovich	
KORXONALARDA AI-DRIVEN "DECISION SUPPORT SYSTEMS" (DSS)NI JORIY ETISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI	181
Mardanova Ra'no	
STRENGTHENING THE FINANCING OF FAMILY-OWNED ENTERPRISES IN UZBEKISTAN THROUGH BANK CREDIT	186
Baymuratova Zina Aqilbekovna, Ibadullaeva Asal Ulugbek qizi	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA DAVLAT BOSHQARUV TIZIMLARINI RAQAMLASHTIRISH	192
Aytmuratov Qutlimurat Jalgasovich	
ATTRACTING INVESTMENTS FROM FINANCIAL MARKETS AND FACTORS INFLUENCING THE INCREASE OF THEIR ATTRACTIVENESS	196
Kholov Sherali Akhrorboyevich	
MARKAZIY OSIYODA TRANSCHEGARAVIY SUV RESURSLARINI BOSHQARISH VA ADOLATLI TAQSIMLASHNING NAZARIY-HUQUQIY ASOSLARI.....	200
Matkarimov Mansur	
XALQARO XIZMATLAR SAVDOSIDA TIBBIY TURIZMNING IQTISODIY AHAMIYATI.....	206
Farxodova Shohnova Umidbek qizi	
BANK XIZMATLARI SIFATINI BAHOLASHNING KO'P OMILLI INDIKATORLARI TIZIMI	213
Ibroximov Iloxomjon Shavkatjon o'g'li	
SANOAT KORXONALARINI IQTISODIY FAOLIYATINI OPTIMALLASHTIRISH YO'LLARI	219
Tillayeva Barno Ramiziddinova	
NOTIJORAT TASHKILOTLAR FAOLIYATIDA AUDITORLIK TEKSHIRUVI VA AUDITORLIK HISOBOTLARINING O'ZIGA XOSLIGI	224
Xolmirmayev Ulug'bek Abdulazizovich, Ubaydullayev Toxirjon Abdullajanovich	

ЦИФРОВЫЕ ИНСТРУМЕНТЫ РЕИНТЕГРАЦИИ ВОЗВРАЩАЮЩИХСЯ ТРУДОВЫХ МИГРАНТОВ: МЕЖДУНАРОДНАЯ ПРАКТИКА И ВОЗМОЖНОСТИ ДЛЯ КЫРГЫЗСТАНА.....	230
<i>Амантурова Дилбара Кыдыкбековна</i>	
РОЛЬ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ОРИЕНТИРОВАННОЙ ЛЕКСИКИ В ЯЗЫКОВОЙ ПОДГОТОВКЕ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ ТЕХНИЧЕСКОГО ПРОФИЛЯ.....	237
<i>Асрарова М.У.</i>	
О СКОРИНГОВЫХ МЕТОДАХ ЭКСПРЕСС-АНАЛИЗА ДОХОДНОСТИ АКЦИЙ УЗБЕКСКИХ ЭМИТЕНТОВ.....	242
<i>Ирмухамедова Муслима Дилшодовна</i>	
UY-JOY QURILISHIDA ESKROU MEXANIZMLARINI JORIY ETISH ORQALI INVESTITSION XAVFSIZLIK VA MOLIVAVIY SHAFFOFLIKNI TA'MINLASH	247
<i>Karimov Inomjon Ortikbaevich</i>	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA KICHIK BIZNESNING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH MASALALARI	254
<i>Kamoliddinov Ilhomjon Muxammadjonovich, Kobilov Murod Vakkosovich</i>	
TIJORAT BANKLARI RAQOBATBARDOSHLIGINING MOLIVAVIY BARQARORLIK KO'RSATKICHLARIGA TA'SIRINI BAHOLASH.....	259
<i>Axmedov Toxirjon Xasanjon o'g'li</i>	
SANOAT KORXONALARI IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA ENERGETIKA VA ISHLAB CHIQARISH SALOHİYATINING ROLI	264
<i>Tursunxo'jayev Sardor Jamoliddin o'g'li</i>	
TIJORAT BANKLARIDA KOMPLAENS-NAZORAT TIZIMI ORQALI RISKLARNI SAMARALI BOSHQARISH	270
<i>Fayziyev Sherzod Djunaydilloyevich</i>	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УПРАВЛЕНИЯ БАНКОВСКИМИ РИСКАМИ И СТРАХОВАНИЯ ФИНАНСОВЫХ ОПЕРАЦИЙ В УСЛОВИЯХ РАЗВИТИЯ ДИСТАНЦИОННОГО БАНКИНГА В ХОРЕЗМСКОЙ ОБЛАСТИ.....	275
<i>Бахтиёров Худайберган Хамдам угли</i>	
DOIMIY BO'LMAGAN KUCH TA'SIRIDA DEFORMATSIYALANUVCHAN STANDART CHIZIQLI QATTIQ MODEL ISHLAB CHIQISH VA SONLI TAHLIL QILISH.....	282
<i>Ahmadov Ilhom Aktam o'g'li, Isomova Sabohat Islom qizi</i>	
YOUTH ENTREPRENEURSHIP AS A FACTOR OF STRUCTURAL ECONOMIC TRANSFORMATION IN UZBEKISTAN.....	290
<i>Isakjanova Saboxat Muhamedovna</i>	
МОДЕЛИРОВАНИЕ САМОВОЗБУЖДЕНИЕ НЕЯВНОПОЛЮСНОГО СИНХРОННОГО ГЕНЕРАТОРА ПРОДОЛЬНО-ПОПЕРЕЧНОГО ВОЗБУЖДЕНИЯ.....	298
<i>Пирматов Нурали Бердиёрович, Бекишев Аллаберген Ергашевич, Бердиёров Улугбек Нурали угли, Бердиёров Улмасбек Нурали угли</i>	
YURTIMIZDAGI EKOLOGIK SOF YOG'OCH MATERIALLARIDAN TAYYORLANGAN ORAYOMA KONSTRUKSIYALARINING CHO'ZILISHGA QARSHILIGI	305
<i>Yunusaliyev Elmurod Muhammadyaqubovich, Toshpulatov Ilhomjon Baxtiyorovich</i>	
AYDAR-ARNASOY KO'LLAR TIZIMINING SHAKLLANISH BOSQICHLARI VA ZAMONAVIY EKOLOGIK MUAMMOLARI.....	311
<i>Aminov Hamza Husanovich, Madrimov Rajabboy Masharipovich, Xamdullayeva Aziza Baxtiyor qizi</i>	
EXPLAINABLE AI YORDAMIDA SOC UCHUN TUSHUNTIRILADIGAN KIBERXAVF ANIQLASH TIZIMINI ISHLAB CHIQISH	318
<i>N.N. Jo'rayev, A.Sh. Juraboyev</i>	
QUYOSH FOTOELEKTRIK MODULLARINI SUV YORDAMIDA TOZALASH VA SOVITISH USULLARI TAHLILI	324
<i>Ibragimov Umidjon Hikmatullayevich, Qodirov Jobir Ro'zimatovich, Izomov Shahzod Niyoz o'g'li, To'yumurodov Quvonchbek Sherzod o'g'li</i>	

RAQAMLI TEKNOLOGIYALARNING QURILISH SOHASIGA INTEGRATSIYASI: ILG'OR XALQARO TAJRIBA	332
Fayziyeva Gulnoza Abdurahmonovna	
ФАКТОРЫ НАЛОГОВОЙ КУЛЬТУРЫ И ИХ ВЛИЯНИЕ НА СОБИРАЕМОСТЬ НАЛОГОВ: СОЦИОЛОГИЧЕСКИЙ И ЭКОНОМИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ	339
Хакимова Ситора Ильёсжон кизи, Муталова Дилором Махамаджановна	
ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ ЭКСПЕРТНОГО ПРОГНОЗИРОВАНИЯ КОМПЕТЕНЦИЙ В ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКЕ	345
Л.А. Кадырова, Б. Н. Эгамов	
ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASIDA SUG'URTA BOZORINING TUZILISHI TAHLILI	350
G'oziyeva Aziza Abdusalomovna	
MINTAQALARDA INNOVATSION FAOLIYATNI MOLİYALASHTIRISH MANBALARINI DIVERSIFIKATSIYA QILISH MASALALARI	358
Xamrayev Quvvat Iskandarovich	
KONTEYNERLI TASHUVLARNING JORIY HOLATI, MAVJUD MUAMMOLAR VA RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	366
Samatov G'affor Alloqulovich, Xolmatov Bekzod Nurmatovich, Toxirov Maxmudjon Murodjon o'g'li, Absattarov Isomiddin Xotam o'g'li	
KICHIK BIZNES KORXONALARIDA ISHLAB CHIQUVISH OMILLARI BO'YICHA NOMUVOFIQLIKNI ANIQLASH VA BARTARAF ETISH MEXANIZMI	381
Kaypnazarova Gulshad Xojamuratovna	
TASHQI SAVDO BALANSINI MUVOZANATLASHTIRISH: NAZARIY VA AMALIY JIHATLAR	386
Rahimov Eshmurod Normurodovich, Misliddinov Ikromjon Kamoliddin o'g'li	
SIFATLI TIBBIY XIZMAT KO'RSATISH VA AHOLIGA QAMROVNI TA'MINLASHDA BOSHQARUV QARORLARINING AHAMIYATI	391
Satvoldiyev Ulugbek Kamilovich	
SUN'IY INTELLEKT TIZIMLARIDA GIPERPARAMETRLARNI MATEMATIK OPTIMALLASHTIRISH USULLARI	396
Husan Arziqulov Normurod o'g'li	
ENHANCING THE SERVICE SECTOR AS A MEANS OF CREATING EMPLOYMENT IN TOURISM INFRASTRUCTURE	401
Zarikeev Rasul Polatovich	
EXPANDING BANK CREDIT OPPORTUNITIES FOR FAMILY-OWNED ENTERPRISES IN UZBEKISTAN	406
Isakov Janabay Yakipbaevich	
BANKS' BROKERAGE AND ADVISORY SERVICES IN FACILITATING SECURITIES TRANSACTIONS AND IMPROVING MARKET LIQUIDITY	412
Isakov Isobek Janabay uli	
АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ МЕХАНИЗМОВ ФИНАНСИРОВАНИЯ ВНЕШНЕЙ ТОРГОВЛИ	416
Ибрагимов Мансур Ахметович	
ОПТИМИЗАЦИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЛОГИСТИЧЕСКИХ ПРОВАЙДЕРОВ В УСЛОВИЯХ ПОСТРОЕНИЯ НОВЫХ ЦЕПЕЙ ПОСТАВОК	421
Маннапова Феруза Фахриддин кизи	
ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASIDA ISLOM MOLİYASINI HUQUQIY TARTIBGA SOLISH VA INSTITUSIONAL ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	428
Isroilov Obid Olimjonovich	
OZIQ-OVQAT BOZORI KON'YUNKTURASINI BAHOLASHDA KO'P OMILLI REGRESSIYA MODELINING SAMARADORLIGI	433
Abduraxmonov Adxamjon Sultonboyevich	

AHOLI TURMUSH TARZINI YAXSHILASHNING ISTIQBOLLARI.....	438
Djuraeva Didora Sobirjonovna	
ZAMONAVIY MOLIVAVIY INFRATUZILMANING INSTITUSIONAL ASOSLARI: TO'LOV TIZIMLARI NAZARIYASI VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI	441
Toshniyozov Sherali Kamoliddinovich	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA RAQAMLI MENEJMENT VA SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA STRATEGIK BOSHQARUVNI TAKOMILLASHTIRISH	449
Zayavitdinova Nafisa Muxammadovna	
CORPORATE GOVERNANCE, FDI, AND URBANIZATION IN THE GREEN ECONOMIC TRANSFORMATION OF UZBEKISTAN	454
Ablaeva Valentina	
FEMALE ENTREPRENEURSHIP AND MICRO-ENTERPRISE DEVELOPMENT	460
Dilafuz Kuchkorova	
LEGIRLANGAN PO'LATLARDAN TAYYORLANGAN PROKATLASH JO'VALARINI CHIDAMLILIGINI OSHIRISH UCHUN TERMIK PUXTALASH TEXNOLOGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	466
Saydumarov Botir Muradovich, Berdiyev Darob Murotovich, Tashmatov Ravshan Qobilovich	
SHAMOL TURBINASINING IKKI TOMONLAMA TA'MINLANADIGAN ASINXRON GENERATORI O'TKINCHI JARAYONLARINING TAHLILI	471
Bekishev Allabergen Yergashevich, Kurbonov Najmiddin Abduxamidovich, Yunusov Obidxon Abdivait o'g'li, Jo'rayev Doston Majid o'g'li	
TIJORAT BANKLAR FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHGA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR TAHLILI.....	479
Babaxanova Dildora Rustamovna	
RAQOBAT USTUNLIGIGA ERISHISHDA ZAMONAVIY MARKETING TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASH	485
Meliqulov Abduhalil Norinovich	
JAMOAT AHAMIYATIGA EGA TASHKILOTLAR TOIFASIGA KIRITISH MEZONLARI, ULARNING MOLIVAVIY HISOBOTLARI VA AUDITIGA QO'YILADIGAN TALABLAR.....	490
Shodiyev Murodjon Bakirovich	
EFFICIENCY OF IMPROVING THE IT SERVICES EXPORT	494
Uzakov Ortik Shaymardanovich	
CHORVACHILIKDA ILK VETERINARIYA XIZMATI TARIXI: QADIMGI O'ZBEKISTON MISOLIDA.....	499
Sayfudinova Djamila Badridinovna	
AHOLINI IJTIMOYIY HIMOYALASH TIZIMINI BOSHQARISHGA BAG'ISHLANGAN DASTLABKI ILMIY QARASHLARNING SHAKLLANISHI VA ULARNING TAHLILI	503
Xamroyev Anvar Ashurovich	
AHOLINING MOLIVAVIY SAVODXONLIGINI RIVOJLANTIRISH OMILLARI HAMDA MOLIVAVIY TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING IQTISODIY AFZALLIKLARI.....	508
A.A.Abdvoxidov	
NODAVLAT OLIY TA'LIM MUASSASALARINING MOLIVAVIY HOLATINI KOMPLEKS BAHOLASH VA IQTISODIY SAMARADORLIGINI TAHLIL QILISH	518
Turmanqulov Norpo'lat Sa'dullayevich	
PERFORMANCE APPRAISAL FAIRNESS AND EMPLOYEE OUTCOMES IN UZBEKISTAN'S EDUCATIONAL INSTITUTIONS: A QUANTITATIVE INVESTIGATION	525
Farida Nishanova	
SANOAT KORXONALARIDA SIFAT BOSHQARUVI TIZIMLARINING ISHLAB CHIQARISH JARAYONIGA TA'SIRI	535
O'.M. Baytanov	

DIGITAL METHODS FOR MONITORING HAND HYGIENE AND AUTOMATIC NAIL SEGMENTATION USING COMPUTER VISION TECHNOLOGIES	540
Shavkat Shukhratovich Azimov, Temurbek Zokir Ugli Daminov, Durdona Nurjonovna Rasulova, Dilorom Umrzakovna Nalibaeva	
MATLAB-BASED OPTIMIZATION OF METHANE FEED INTAKE IN A GTL PLANT FOR SYNTHETIC FUEL PRODUCTION.....	545
U.T. Beshimov, U.R. Azamatov, A.G. Makhsumov, E.E. Mashaev	
НЕОБХОДИМОСТЬ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ОПТИМАЛЬНОГО ИНВЕСТИЦИОННОГО ВЛОЖЕНИЯ В СОЦИАЛЬНО-ЗНАЧИМЫХ ИННОВАЦИОННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ	554
Зайналов Ж.Р. , Абдуллаева С.Ш., Нурмухамедов А.М.	
INFORMATIKA FANINI O'QITISHDA ONLAYN TEST VA AVTOMATIK BAHOLASH TIZIMLARI: INNOVATION METODLAR, ZAMONAVIY YONDASHUVLAR VA DOLZARB MUAMMOLAR TAHLILI	561
Nasriddinov Zaynoddin Xusniddin o'g'li, Sayidov Nozimjon Abdunosirovich	
SERVOMOTORLARNING XARAKTERISTIKALARI	565
Pirmatov Nurali Berdiyrovich, Egamov Akmal Mamarasulovich, Mamarasulov Nodir Akmal o'g'li	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI BOSHQARISHNING TASHKILIIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	572
O'rinov Komiljon Kozimovich	
MAISHIY XIZMAT KO'RSATISHDA SIFAT NAZORATINI OSHIRISHNI RAQAMLASHTIRISH YO'LLARI.....	576
Meliyev X.T.	
INVESTIGATION OF THE EFFICIENCY OF FATS AND OILS REMOVAL FROM WASTEWATER GENERATED BY PUBLIC CATERING ENTERPRISES	585
Durdona Obutjonova, Xayrullo Ibroximov, Ahmadjon Ibadullaev, Umar Chorshanbiev, Babaev Askar	
INSON KAPITALINING IQTISODIY MAZMUNI, UNI MOLIALASHTIRISH MEXANIZMLARI VA O'ZBEKISTONDA RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	591
Ismailova Gulruh Faxriddinovna	
HUDUDLARDA MOLIAVIY INKLYUZIVLIKNI RIVOJLANTIRISH VA AHOLINING MOLIAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISH MUAMMOLARI.....	596
Azlarova Mushtariybegim Abror qizi	
NORASMIY BANDLIK VA DAROMADLARNI SOLIQQA TORTISHDA SOLIQ IMTIYOZLARIDAN FOYDALANISH TAHLILI	600
Bozorova Ozoda Raximovna	
DAVLAT KORXONALARINI OMMAVIY JOYLASHTIRISH (IPO) ORQALI XUSUSIYLASHTIRISHNING DOLZARB MASALALARI VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI ("UZAUTO MOTORS" VA "O'ZBEKTELEKOM" AJ MISOLIDA).....	605
Razikov Ulug'bek Zaripovich	
QURILISHDA INNOVATION FAOLIYAT TUSHUNCHASI VA TURLARI	611
B.K.Abdusamatov, I.A.Yusupov	
ИССЛЕДОВАНИЕ МЕТОДОВ ЗАКРЕПЛЕНИЯ ПОДВИЖНЫХ ПЕСКОВ И ЭФФЕКТИВНОСТИ ЗАЩИТНЫХ ЛЕСНЫХ ПОЛОС ВДОЛЬ ЖЕЛЕЗНЫХ ДОРОГ	615
Лесов Кувандык Сагинович, Хуршида Абдимуминовна	
SURXONDARYO VILOYATI TUMANLARIDA INVESTITSIIYA MUHITINI YAXSHILASH OMILLARI.....	621
Qosimova Nodira Saidovna	
QISHLOQ XO'JALIGI ISHLAB CHIQARISH XARAJATLARINI OPTIMALLASHTIRISH VA RENTABELLIKNI OSHIRISH STRATEGIYALARI (ANDIJON VILOYATI MISOLIDA)	627
Sanjarbek Sotvoldiyev Dilshodbek o'g'li, Qodirov Zohidjon Eraliyevich	

YIRIK KORXONALARDA SOLIQ NAZORATI TEKSHIRUVLARIGA OID ILMIY TALQINLARNING TAHLILI.....	632
Qo'shaqov Asrorjon Nematjonovich	
QUYOSH ISSIQXONALARIDA QUYOSH ENERGETIK QURILMALARIDAN FOYDALANISH USULLARI VA TEXNIK YECHIMLARI	640
Komilova Nodira Abdirahmon qizi	
IT-KORXONALARIDA INVESTITSIYA VA EKSPORTNI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI TAHLILI.....	648
Uzaqov Ortik Shaymardanovich	
O'ZBEKISTON IQTISODIY RIVOJLANISHIDA XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI ISHTIROKIDA AMALGA OSHIRILAYOTGAN LOYIHALAR TAHLILI	655
Rasulova Dilfuza Valiyevna	
СТРУКТУРНЫЕ ОСОБЕННОСТИ И ФАКТОРЫ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПОДОТРАСЛЕЙ ПИЩЕВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ УЗБЕКИСТАНА.....	666
Уролова Севара Бехзод кизи	
MAHALLIY BUDJETLARNI SHAKLLANTIRISH VA TAQSIMLASH JARAYONIDA FUQAROLAR ISHTIROKI: SO'ROVNOMA NATIJALARI ASOSIDA TAHLIL	672
Shukurova Parizod, Soatova Nodira Boboxonovna	
TRANSPORT SOHASIDA DASTURIY BUDJETLASHTIRISH: XORIJIY TAJRIBA.....	677
Mirzayeva Dildora Inomovna, Alijonov Ahadjon Hasanboy o'g'li	
BOSHQARUV ETIKASINING ZAMONAVIY BIZNESDA TUTGAN O'RNI VA RIVOJLANISH YO'NALISHLARI	686
Suyunov Dilmurod Xolmurodovich, Qodirov Tuyg'un Uzoqovich	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI INNOVATSION-TEKNOLOGIYALARNI QO'LLASH YO'NALISHLARI	694
Sh.A.Sultonov	
MINTAQAVIY INVESTITSION SIYOSATNI TAKOMILLASHTIRISHDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK MODELLARINING ROLI	700
Qobilov Anvar Eshpo'latovich	
MASHINASOZLIKDA DETALLARNI SARALAB YIG'ISHNING AFZALLIGI VA AHAMIYATI	705
Baxramov Faxridin Xuzriddinovich, Abdixamidov Nurbek Ural o'g'li, Abdullayev Djura Xudoyorovich	
ТРАНСФОРМАЦИЯ МЕХАНИЗМОВ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ СТРОИТЕЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ УЗБЕКИСТАНА В УСЛОВИЯХ ВНЕДРЕНИЯ СИСТЕМЫ ЭСКРОУ-СЧЕТОВ	712
Жаксымуратов Казбек Раджович	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	717
Nurullayev Baxrom Botirovich	
XIZMATLAR SOHASI RIVOJIDA DAROMADLARNING INKLYUZIV O'SISHI, KAMBAG'ALLIK DARAJASI TUSHISHINING MUHIM OMILIDIR.....	724
Saparov Murod Irgashovich	
BOZOR MUNOSABATLARI RIVOJLANISHI SHAROITIDA SOLIQ TIZIMINING DOLZARB MASALALARI.....	728
Umurzak Rajabov	
TIJORAT BANKLARIDA RESURS BAZASI SHAKLLANISHINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	734
Bolibekov Shahboz Baxodir o'g'li	
OLIY TA'LIM VA ISHLAB CHIQARISH KORXONALARI O'RTASIDAGI INNOVATSION HAMKORLIK	741
Uzaydullayev Sherzod Shukurullayevich	

QURILISH TARMOG'IDA KICHIK VA YIRIK KORXONALAR IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA INVESTITSION-INNOVATSION MEKANIZMLARNI TAKOMILLASHTIRISH.....	744
Axmedova Nilufar Shuxratovna	
КЛЮЧЕВЫЕ ЛИЧНОСТНЫЕ КАЧЕСТВА ПЕДАГОГА КАК ФАКТОРЫ РАЗВИТИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ.....	750
Киличева Феруза Бешимовна	
NEYROPSIXOLINGVISTIKADA INVERSIV GAP KONSTRUKSIYALARINING FUNKSIONAL XUSUSIYATLARI	755
Tuyboyeva Shakhnoza	
ROLE OF MODERN MODELS IN REGIONAL PRODUCTION MANAGEMENT	758
Abdullayev Muzaffar Abduljabbarovich	
HUDUDIIY BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI MONITORING TIZIMINING AHAMIYATI.....	761
Karimova Shirin Zoxid qizi	
MASOFAVIY BANK XIZMATLARINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI VA ILG'OR XORIJ TAJRIBASI	766
Xolmatova Asila Menglimurod qizi	
QASHQADARYO VILOYATIDA NODAVLAT NOTIJORAT TASHKILOTLARINING IJTIMOIIY-IQTISODIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARINI	773
Sattorov Firdavs Ziyodullayevich	
TUSHUM VA DAROMAD HISOBI KATEGORIYALARINI XALQARO MOLIIYAVIIY HISOBOT STANDARTLARI ASOSIDA TAHLILI.....	777
Bayjanov Sarsengaliy Xalmuratovich	
GLOBALASHUV SHAROITIDA TADBIRKORLIKDA XALQARO SAVDO MUNOSABATLARINI RIVOJLANTIRISHNING METODOLOGIK ASOSLARINI SUN'IIY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	783
Xudayberdiyev Otabek Absalomovich	
QASHQADARYO VILOYATINING TABIIY TURISTIK RESURSLARI VA ULARNING TURIZM RIVOJLANISHIDAGI ROLI	790
Suyunova Dilnoza Mexridin qizi	
O'ZBEKTELEKOM AK TEXNIK SAMARADORLIGINI BAHOLASH: DEA CCR MODELII VA MALMQUIST TFP INDEKSI ASOSIDA TAHLIL.....	794
Salimova Husniya Rustamovna	
BIZNES-JARAYONLARNI MODELLASHTIRISHNING MOHIYATI VA ULARNI MOLIIYAVIIY-IQTISODIY KO'RSATKICHLAR ORASIDAGI BOG'LIQLIK.....	800
Qarshiyeva Moxinur Olim qizi	
XORIJIY TURISTLAR UCHUN KREATIV VA JOZIBADOR TURIZM MAHSULOTLARINI SHAKLLANTIRISH YO'LLARI	805
Abdurasulov Shavqiddin Erkin o'g'li	
XALQARO MOLIIYA INSTITUTLARI MOLIIYAVIIY RESURSLARINING O'ZBEKISTON IQTISODIY RIVOJLANISHIDAGI LOYIHALARDAGI ROLI VA SAMARADORLIGI	811
Rasulova Dilfuza Valiyevna	
IQTISODIY O'SISH VA ISHSIZLIK O'RTASIDAGI BOG'LIQLIKNING NAZARIY MODELLARI	818
Rasulev Alisher Fayziyevich, Qodirov Asliddinxo'ja Mahammadjon o'g'li	
RESPUBLIKAMIZDAGI YIRIK AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA "XALQCHIL IPO"NI O'TKAZISH ISTIQBOLLARI	822
Ibragimov G'anijon G'ayratovich	
МЕТОДОЛОГИЯ ОПРЕДЕЛЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПРОДУКЦИИ ВИНОГРАДНОЙ ОТРАСЛИ.....	829
Сапаев Д.Х.	

SABZAVOT EKISHDA TUPROQNING FIZIK-MEXANIK XUSUSIYATLARI	835
<i>Ravshanov Hamraqlul Amirqulovich, Aliqulova Sevara Muxiddinovna</i>	
TIJORAT BANKLARIDA INVESTITSIYA LOYIHALARINI LOYIHAVIY MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH	839
<i>Abdurazakova Nasiba Sultanovna</i>	
O'ZBEKISTON HUDUDLARINI IQTISODIY RIVOJLANTIRISHDA MAHALLIY DAVLAT HOKIMIYATI ORGANLARINING ROLINI YANADA KUCHAYTIRISH YO'NALISHLARI	844
<i>Bekchanov Davron Masharipovich</i>	
TOG'LI SHAROITLARDI AVTOGREYDERLARNING YOQILG'I SARFIGA TA'SIR QILUVCHI FAKTORLAR	848
<i>Sarmonov Azizbek Xoshimjonovich, Abdurkarimova Shoxsanam Murodjon qizi</i>	
JAHON AMALIYOTIDA TASHQI SAVDO SIYOSATINI TARTIBGA SOLISH MEXANIZMLARI VA ILG'OR TAJRIBALAR	855
<i>G'iyosov Ilhom Karimovich, Toxirova Risolat Abdushukur qizi</i>	
O'ZBEKISTONDA ISLOMIY BANK XIZMATLARINI TATBIQ QILISH IMKONIYATLARIGA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR	862
<i>Absamatov Asqar Ergashovich</i>	
ALOQA XIZMATLARINI RAQAMLASHTIRISH ASOSIDA RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARINI ASOSIY YO'NALISHLARI	868
<i>Nazarov Sanjar Nasridinovich</i>	
RAQAMLI MEXANIZMLAR ASOSIDA INVESTITSIYA SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	873
<i>Abdiyev Alimardon Chorsanbiyevich, Shamsiyeva Ruxsora Nasirovna</i>	
MAMLAKATIMIZ MAHALLALARIDA TADBIRKORLIK VA HUNARMANDCHILIKNI RIVOJLANISH DINAMIKASI TAHLILI	876
<i>Tuxtasinov Zafarjon Odiljonovich</i>	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA RESURLARIDAN FOYDALANISHNI MODELLASHTIRISH	880
<i>Qo'ziyoyev Behzod Hamidovich</i>	
BARQAROR SANOAT VA ESG INTEGRATSIYASI: MUAMMOLAR VA IMKONIYATLAR	884
<i>Turg'unov Jasurbek Alimardon o'g'li</i>	
OT TRADITIONNOGO POLIVA K TOCHNOMU OROSHENIU: SRABNITEL'NYIY ANALIZ EFFEKTIVNOSTI ISPOL'ZOVANIYA VODY V KLOPKOVODSTVE BUHARSKOY OBLASTI	890
<i>Rahimov Olim Xamitovich, Gulchexra Salimovna Narzullaeva</i>	
DIGITAL TECHNOLOGIES AS A KEY DRIVER OF SOCIO-ECONOMIC PROGRESS: A QUANTITATIVE ANALYSIS OF IMPACT TRANSMISSION MECHANISMS	898
<i>Bozorova Irina Jumanazarovna</i>	
RAQOBQT BARDOSHLIKNI OSHIRISHDA MEHMONXONA INNOVATSIYALARINING STRATEGIK AHAMIYATI	904
<i>Usmanova Gulida Valiyevna</i>	
KO'CHMAS MULK QIYMATINI OMMAVIY BAHOLASH UCHUN KOB-DUGLAS GIBRID MODELINI QO'LLASH	910
<i>Xushvaqtov Jasur Shuhrat o'g'li</i>	
SANITARNO-ZASHITNAYA ZONA KAK INSTRUMENT OHRANI OKRUZHAJOUSHAY SREDDY PRI REALIZACII KRUPNOMASHTABNYYH ENERGETICHESKYYH PROEKTOV (NA PRIMERE SHERABADSKOY SOLNECHNOY FOTOELEKTRICHESKOY STANЦИИ V RESPUBLIKE UZBEKISTAN)	919
<i>Omandavlatov Sirojiddin Sodikovich</i>	
ZAHARLI CHIQUINDILARNING ATROF-MUHIT VA INSON SALOMATLIGIGA TA'SIRINI KOMPLEKS BAHOLASH	924
<i>Ruziyeva Iroda Davutovna, Mavlonova Shaxnoza Raxmatovna</i>	

ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫЕ ТРАНСПОРТНЫЕ СИСТЕМЫ НА ОСНОВЕ VANET ДЛЯ ПОВЫШЕНИЯ БЕЗОПАСНОСТИ ДОРОЖНОГО ДВИЖЕНИЯ.....	930
Лазарев Амир Пишембаевич, Шахобиддинов Алишер Шопатхиддинович	
STRENGTHENING THE FINANCIAL RESOURCE BASE OF COMMERCIAL BANKS IN THE CONTEXT OF DIGITALIZATION.....	938
Dilnoza Xaitboyeva	
SHAHAR INFRATUZILMASIDA NOGIRONLIGI BOR SHAXSLAR UCHUN TO'SIQSIZ MUHITNI TASHKIL ETISHDA XALQARO YONDASHUVLAR	941
Karimova Laziza Jaxongir qizi	
BANK RISKLARINI BOSHQARISHDA RISK-APPETIT TUSHUNCHASI VA UNI SHAKLLANTIRISH STRATEGIYALARI	946
O'ktamova Nozima Narzulla qizi, Mirzaraximova Nurhayot Bahrom qizi	
O'ZBEKISTONDA MILLIY TAOMLARNING TURISTLAR SAYOHAT MOTIVATSIYASIGA TA'SIRINI BAHOLASH.....	950
Turayev Ziyadulla Norsoatovich	
O'ZBEKISTONDA TURIZM TURLARINI TRANSFORMATSIYALASH VA DIVERSIFIKATSIYALASH CHEGARALARINI TIZIMLI TAHLIL ASOSIDA ANIQLASH USLUBIYOTLARI	956
Saidova Dilfuza Abdufattohovna	
ISTE'MOL NARXLARI INDEKSINI HISOBLASHDA KUZATUV QAMROVI, MA'LUMOTLAR MANBALARI VA VAZNLAR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	964
Ismailova Shaxnoza Uktamovna	
O'ZBEKISTONDA UY-JOY NARXLARI INDEKSINI HISOBLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING INTEGRALLASHGAN MODEL I	969
Tog'ayeva Dildora Akramovna	
AUDIT ISHI SIFATINI BAHOLASHDA XALQARO STANDARTLARDAN FOYDALANISH	976
Qo'shmatov Otaxon Qurbonaliyevich	
ГЛОБАЛЬНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ И НАЦИОНАЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ РЫНКА ЭЛЕКТРОМОБИЛЕЙ И ЗАРЯДНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ: ОПЫТ УЗБЕКИСТАНА	981
Абдурашидов Искандарбек Журъат угли, Ибрахимов Каримжон Исмаилович, Таджикибаев Абдунаби Абдурахмонович, Абдурашидов Сардор Журъат угли	
STUDY OF THE HYDROLYTIC ACTIVITY OF CELLULASE ENZYME PREPARATIONS ON COTTON FIBER.....	990
Nazarov Kamoljon, Valixodjayeva Ziyoda, Soatov Askarali	
KATTA MA'LUMOTLAR (BIG DATA) VA ULARNING AXBOROT TIZIMLARIDAGI QO'LLANILISHI.....	994
Abdullayev Jahongir Shuxrat o'g'li	
AGRAR SOHADA MOLIYALASHTIRISH TIZIMIDA XUSUSIY INVESTITSIYALAR VA KREDIT O'RTASIDAGI O'ZARO BOG'LIQLIKNING AHAMIYATI.....	998
S. J. Yangiboev	
THE ROLE OF SUPERPLASTICIZERS IN REDUCING WATER DEMAND AND ELIMINATING EXTERNAL CURING IN CONCRETE.....	1005
Shakirov Tuygunjon Turgunovich, Umarov Khotamjon Atamjonovich	
ВНЕДРЕНИЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В СЕЛЬСКОЕ ХОЗЯЙСТВО: ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ	1010
Айтымбетов Султанбек Дуйсенбаевич	
DOLOTA DETALIGA QO'SHIMCHA ISHLOV BERIB RESURSINI OSHIRISH TEXNOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH.....	1016
Qosimov Karimjon, Qodirov Nazirjon Ulug'bekovich, Yusupov Asrorbek Rafiqjon o'g'li	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA EKSPORT DIVERSIFIKATSIYASINI TA'MINLASHDA RAQAMLI INFRATUZILMANING ROLI.....	1019
Eshpo'latova Hilola Bozorboy qizi	

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA EKSPORT DIVERSIFIKATSIYASINI TA'MINLASHDA RAQAMLI INFRATUZILMANING ROLI

Eshpo'latova Hilola Bozorboy qizi

Biznes va tadbirkorlik oliy maktabi tayanch doktranti

E-mail: eshpulatovahilola23@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada raqamli iqtisodiyot sharoitida eksport diversifikatsiyasini ta'minlashda raqamli infratuzilmaning roli ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqotda raqamli infratuzilmaning asosiy komponentlari — internet qamrovi va tezligi, elektron savdo platformalari, raqamli bojxona tizimlari, logistika axborot tizimlari hamda moliyaviy texnologiyalar (FinTech) xizmatlari — eksport tarkibining kengayishi va yuqori qo'shilgan qiymatli mahsulotlar ulushining oshishiga ta'sir etuvchi omillar sifatida o'rganiladi.

Tadqiqot natijalari raqamli transformatsiya jarayonlarini jadallashtirish, tashqi savdo samaradorligini oshirish hamda milliy eksport siyosatini takomillashtirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: raqamli iqtisodiyot, raqamli infratuzilma, eksport diversifikatsiyasi, tashqi savdo, elektron savdo, FinTech, logistika tizimi, eksport tarkibi, yuqori qo'shilgan qiymat, iqtisodiy o'sish.

Abstract. This article analyzes the role of digital infrastructure in ensuring export diversification under the conditions of the digital economy. The study examines the main components of digital infrastructure—such as internet coverage and speed, e-commerce platforms, digital customs systems, logistics information systems, and financial technology (FinTech) services—as key factors influencing the expansion of export structure and the increase in the share of high value-added products.

The research results contribute to accelerating digital transformation processes, improving foreign trade efficiency, and developing practical recommendations for enhancing national export policy.

Keywords: digital economy, digital infrastructure, export diversification, foreign trade, e-commerce, FinTech, logistics systems, export structure, value-added products, economic growth.

Аннотация. В данной статье анализируется роль цифровой инфраструктуры в обеспечении диверсификации экспорта в условиях цифровой экономики. В исследовании рассматриваются основные компоненты цифровой инфраструктуры — охват и скорость интернета, платформы электронной коммерции, цифровые таможенные системы, логистические информационные системы, а также услуги финансовых технологий (FinTech) — как факторы, влияющие на расширение структуры экспорта и увеличение доли продукции с высокой добавленной стоимостью.

Результаты исследования направлены на ускорение процессов цифровой трансформации, повышение эффективности внешней торговли и разработку практических рекомендаций по совершенствованию национальной экспортной политики.

Ключевые слова: цифровая экономика, цифровая инфраструктура, диверсификация экспорта, внешняя торговля, электронная коммерция, FinTech, логистические системы, структура экспорта, добавленная стоимость, экономический рост.

KIRISH

So'nggi yillarda global iqtisodiyotda kuzatilayotgan raqamli transformatsiya jarayonlari xalqaro savdo tizimining institutsional va tarkibiy tuzilmasini tubdan o'zgartirmoqda. Raqamli texnologiyalarning keng joriy etilishi ishlab chiqarish zanjirlarining fragmentatsiyasini kuchaytirib, transchegaraviy savdo operatsiyalarini

soddalashtirish hamda yangi bozor segmentlarini shakllantirishga xizmat qilmoqda [1]. Natijada eksport faoliyatining samaradorligi tobora ko'proq raqamli infratuzilmaning rivojlanish darajasi bilan belgilanmoqda.

Ilmiy tadqiqotlarda ta'kidlanishicha, raqamli infratuzilma — keng polosali internet, ma'lumotlar uzatish tarmoqlari, elektron savdo platformalari, raqamli bojxona va logistika tizimlari, shuningdek, moliyaviy texnologiyalar (FinTech) — tashqi savdoda tranzaksiya xarajatlarini kamaytirish, axborot assimetriasini qisqartirish hamda bozorlararo integratsiyani kuchaytirish orqali eksport hajmi va tarkibiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi [2]. OECD va Jahon banki tadqiqotlariga ko'ra, raqamli infratuzilmaning rivojlanishi eksport geografiasining kengayishiga hamda yuqori qo'shilgan qiymatli mahsulotlar ulushining ortishiga olib keladi [3].

Eksport diversifikatsiyasi iqtisodiy barqarorlik va uzoq muddatli o'sishni ta'minlovchi muhim makroiqtisodiy omil hisoblanadi. Diversifikatsiyalashgan eksport tarkibi tashqi shoklarga nisbatan iqtisodiyotning chidamliligini oshiradi, xomashyo eksportiga qaramlikni kamaytiradi hamda iqtisodiyotning innovatsion rivojlanishiga zamin yaratadi. Shu nuqtai nazardan, raqamli infratuzilma eksport tarkibini kengaytirish va sifat jihatidan takomillashtirishning strategik instrumenti sifatida namoyon bo'lmoqda.

O'zbekiston Respublikasida ham raqamli iqtisodiyotga o'tish va eksport salohiyatini oshirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlari qatoriga kiritilgan. Xususan, "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasida iqtisodiyot tarmoqlarini raqamlashtirish, telekommunikatsiya infratuzilmasini modernizatsiya qilish hamda elektron davlat xizmatlarini kengaytirish vazifalari belgilangan. Shu bilan birga, eksport faoliyatini qo'llab-quvvatlashga qaratilgan normativ-huquqiy hujjatlarda eksport tarkibini diversifikatsiya qilish, yangi tashqi bozorlarga chiqish hamda logistika tizimlarini takomillashtirish masalalariga alohida e'tibor qaratilgan [4].

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Raqamli iqtisodiyot sharoitida xalqaro savdo tizimining transformatsiyasi global iqtisodiy tadqiqotlarning ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylangan. Raqamli infratuzilmaning rivojlanishi ishlab chiqarish va savdo jarayonlarining samaradorligini oshirish, tranzaksiya xarajatlarini kamaytirish hamda bozorlararo integratsiyani kuchaytirish orqali eksport faoliyatiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Jahon banki tadqiqotlariga ko'ra, raqamli texnologiyalarni joriy etish iqtisodiy o'sishning yangi manbalarini shakllantirib, xalqaro savdoda ishtirok etish imkoniyatlarini kengaytiradi [5].

Raqamli infratuzilma va xalqaro savdo o'rtasidagi bog'liqlik masalasi empirik jihatdan Freund va Weinhold (2004) tomonidan o'rganilgan bo'lib, unda internetdan foydalanish darajasining oshishi eksport hajmining sezilarli o'sishiga olib kelishi aniqlangan. Mualliflar internet penetratsiyasi savdo xarajatlarini kamaytirish hamda axborot oqimini tezlashtirish orqali transchegaraviy savdoni rag'batlantirishini asoslab berganlar [6].

OECD (2020) tadqiqotlarida raqamli savdo platformalari, elektron to'lov tizimlari hamda logistika infratuzilmasi kichik va o'rta biznes subyektlarining global qiymat zanjirlariga integratsiyalashuvini tezlashtirishi qayd etilgan. WTO (2021) hisobotida esa raqamli texnologiyalar eksport geografiasini kengaytirish hamda xizmatlar savdosining ulushini oshirishga xizmat qilishi ta'kidlangan.

Eksport diversifikatsiyasi nazariy jihatdan iqtisodiy barqarorlik va strukturaviy transformatsiyaning muhim ko'rsatkichi sifatida talqin etiladi. Imbs va Wacziarg (2003) iqtisodiy rivojlanish bosqichlarida ishlab chiqarish hamda eksport tarkibining diversifikatsiyalanishini asoslab bergan [7]. UNCTAD (2022) ma'lumotlariga ko'ra, eksport tarkibining tor ixtisoslashuvi tashqi iqtisodiy shoklarga yuqori sezgirlikni yuzaga keltiradi, diversifikatsiyalashgan eksport esa barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlaydi [8].

Raqamli iqtisodiyot va eksport diversifikatsiyasi o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik masalasi yangi ilmiy yo'nalish sifatida shakllanmoqda. Ko'plab tadqiqotlarda raqamli infratuzilmaning savdo hajmiga ta'siri o'rganilgan bo'lsa-da, eksport tarkibining diversifikatsiya ko'rsatkichlariga (Herfindahl–Hirschman indeksi, Theil indeksi) bevosita ta'siri yetarli darajada empirik asoslanmagan. Ayniqsa, rivojlanayotgan mamlakatlar misolida raqamli infratuzilma va eksport diversifikatsiyasi o'rtasidagi sabab-oqibat bog'liqligini aniqlash dolzarb ilmiy masala bo'lib qolmoqda.

Shuningdek, global qiymat zanjirlari (Global Value Chains) nazariyasiga ko'ra, raqamli infratuzilma ishlab chiqarish jarayonlarining fragmentatsiyasini kuchaytirib, mamlakatlarning yuqori qo'shilgan qiymatli segmentlarga integratsiyalashuvini tezlashtiradi. Bu esa eksport tarkibining sifat jihatidan o'zgarishiga olib keladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda raqamli infratuzilmaning eksport diversifikatsiyasiga ta'sirini baholash maqsadida kompleks ilmiy yondashuv qo'llanildi. Tadqiqot jarayonida nazariy va empirik tahlil usullari uyg'unlashtirilib, tizimli, qiyosiy hamda statistik tahlil metodlaridan foydalanildi. Empirik baza sifatida O'zbekiston Respublikasining 2023–2025-yillardagi tashqi savdo ko'rsatkichlari, xususan eksport tarkibi bo'yicha rasmiy statistik ma'lumotlar

asos qilib olindi. Eksport diversifikatsiyasi darajasini miqdoriy baholash uchun Herfindahl–Hirschman indeksi (HHI) qo'llanildi va uning dinamikasi yillar kesimida tahlil qilindi. Shuningdek, eksport tarkibining tovar va xizmatlar kesimidagi ulushi qiyosiy tahlil asosida o'rganildi. Tadqiqotda induksiya va deduksiya usullari orqali umumlashtirilgan ilmiy xulosalar shakllantirildi hamda raqamli infratuzilmaning eksport tarkibiga ta'siri tizimli yondashuv asosida izohlandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Eksport diversifikatsiyasi mamlakat tashqi savdosining barqarorligini ta'minlovchi muhim omillardan biri hisoblanadi. Zamonaviy iqtisodiy nazariyada eksport tarkibining tor mahsulot yoki xizmat guruhlariga qaramligi tashqi iqtisodiy shoklar, jahon bozoridagi narx tebranishlari hamda global talabning o'zgarishlariga nisbatan yuqori sezgirlikni yuzaga keltirishi ta'kidlanadi. Ayniqsa, xomashyo eksportiga yuqori darajada ixtisoslashgan iqtisodiyotlarda jahon narxlarining pasayishi yalpi ichki mahsulot o'sish sur'atlariga, valyuta tushumlariga hamda fiskal barqarorlikka salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Shu bois eksport portfelining kengayishi, mahsulot va xizmatlar tarkibining xilma-xillashuvi hamda yuqori qo'shilgan qiymatli yo'nalishlar ulushining ortishi iqtisodiy xavfsizlikni mustahkamlashning muhim mexanizmi sifatida qaraladi. Diversifikatsiyalashgan eksport modeli iqtisodiyotning tashqi omillarga moslashuvchanligini oshiradi, valyuta tushumlari barqarorligini ta'minlaydi hamda uzoq muddatli iqtisodiy o'sish uchun zamin yaratadi.

Diversifikatsiya darajasini miqdoriy baholash maqsadida iqtisodiy tadqiqotlarda konsentratsiya ko'rsatkichlari keng qo'llaniladi. Ushbu ko'rsatkichlar eksport tarkibida alohida mahsulot yoki xizmat turining umumiy hajmdagi ulushini aniqlash hamda ularning o'zaro nisbatini baholash imkonini beradi. Agar eksport bir necha yirik tovar yoki xizmat turlariga jamlangan bo'lsa, konsentratsiya darajasi yuqori bo'ladi va bu past diversifikatsiyani anglatadi. Aksincha, eksport ko'plab yo'nalishlar bo'yicha nisbatan teng taqsimlangan bo'lsa, konsentratsiya indeksi pasayadi va bu diversifikatsiya darajasining yuqori ekanligini bildiradi.

Mazkur tadqiqotda eksport diversifikatsiyasini baholash uchun xalqaro amaliyotda keng qo'llaniladigan Herfindahl–Hirschman indeksi tanlandi [9]. Ushbu indeks dastlab bozor konsentratsiyasini aniqlash uchun ishlab chiqilgan bo'lsa-da, keyinchalik tashqi savdo tarkibini baholashda ham samarali metod sifatida qo'llanila boshlandi. Indeks eksport tarkibidagi har bir mahsulot yoki xizmat turining ulushini kvadratlash orqali umumiy konsentratsiya darajasini aniqlaydi. Kvadratlash amaliy yirik ulushga ega yo'nalishlarning indeks qiymatiga ta'sirini kuchaytiradi hamda tarkibiy nomutanosiblikni yanada aniqroq aks ettiradi.

Shu asosda Herfindahl–Hirschman indeksi quyidagi formula orqali aniqlanadi:

$$HHI = \sum_{i=1}^n s_i^2$$

bu yerda:

s_i — i-yo'nalishning eksportdagi ulushi (foiz hisobida);

n — eksport yo'nalishlari soni.

Indeks qiymati 0 ga yaqinlashgan sari eksport tarkibining diversifikatsiyalashganligi, 1 ga yaqinlashgan sari esa yuqori darajada konsentratsiyalashganligi kuzatiladi. Amaliy tahlilda HHI ko'rsatkichining vaqt davomida pasayib borishi eksport tarkibining kengayib borayotganini hamda yangi mahsulot va xizmat yo'nalishlarining shakllanayotganini anglatadi. Aksincha, indeksning oshishi eksport tarkibining torayib borayotganidan dalolat beradi.

Eksport tarkibida HHI indeksini aniqlash uchun asosiy tovar va xizmat turlarining umumiy eksportdagi ulushlari olinadi hamda ular asosida konsentratsiya darajasi hisoblab chiqiladi (1-jadval).

1-jadval. 2025-yil eksport tarkibi¹

Yo'nalish	Eksport hajmi (mlrd AQSH dollari)	Ulush (%)
Tovar – neft va gaz mahsulotlari	12,0	35,5
Tovar – to'qimachilik va yengil sanoat	8,0	23,7
Tovar – metall mahsulotlari	6,5	19,2
Xizmatlar – IT va AKT	4,0	11,8
Xizmatlar – turizm va transport	3,3	9,8

1 Muallif tomonidan hisoblandi.

Jami: 33,8 mlrd AQSH dollari

1. Hisoblash metodikasi

Herfindahl–Hirschman indeksi quyidagi formula asosida aniqlanadi:

$$HHI = \sum_{i=1}^n s_i^2$$

Mazkur tadqiqotda HHI foiz ko'rsatkichlari asosida (0–100 shaklida) hisoblandi, shu sababli indeks diapazoni 0–10000 oralig'ida talqin qilinadi.

HHI hisob-kitobi (2025-yil)

- Tovar – neft va gaz mahsulotlari: $35,5^2 = 1260,25$
- Tovar – to'qimachilik va yengil sanoat: $23,7^2 = 561,69$
- Tovar – metall mahsulotlari: $19,2^2 = 368,64$
- Xizmatlar – IT va AKT: $11,8^2 = 139,24$
- Xizmatlar – turizm va transport: $9,8^2 = 96,04$

Endi barcha qiymatlar yig'indisi aniqlanadi:

$$HHI = 1260,25 + 561,69 + 368,64 + 139,24 + 96,04$$

$$HHI = 2425,86 \approx 2426$$

Demak, 2025-yilda O'zbekiston eksport tarkibi bo'yicha Herfindahl–Hirschman indeksi 2426 ga teng bo'ldi.

Indeksning nazariy diapazoni 0–10000 bo'lib:

- 0 — to'liq diversifikatsiyalashgan eksport;
- 10000 — to'liq konsentratsiyalashgan (bitta yo'nalish ustun) eksport.

2426 qiymati eksport tarkibida nisbatan o'rtacha konsentratsiya darajasini bildiradi. Bu esa eksport tarkibining diversifikatsiyalashib borayotganini, xizmatlar sektorining ulushi ortib borayotganini hamda tashqi iqtisodiy xatarlar ta'sirining nisbatan kamayib borayotganini ko'rsatadi.

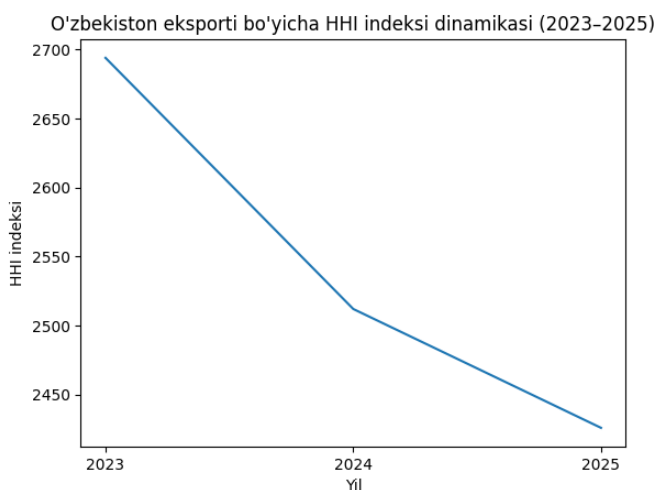
Raqamli iqtisodiyot bilan bog'liq xizmatlar (IT va AKT) ulushining ortishi eksport tarkibida yuqori qo'shilgan qiymatli segmentlarning shakllanayotganidan dalolat beradi.

Eksport tarkibining diversifikatsiya darajasini dinamik jihatdan baholash maqsadida 2023–2025-yillar kesimida Herfindahl–Hirschman indeksi hisoblab chiqildi. Mazkur indeks eksport tarkibining konsentratsiya darajasini aniqlash imkonini beradi hamda vaqt o'tishi bilan tarkibiy o'zgarishlarni tahlil qilishga xizmat qiladi. Hisob-kitob natijalari 1-diagrammada keltirilgan.

1-diagramma ma'lumotlariga ko'ra, 2023–2025-yillar davomida HHI indeksi 2694 dan 2426 gacha pasaygan. Ushbu tendensiya eksport tarkibida konsentratsiya darajasining kamayib borayotganini hamda diversifikatsiya jarayonining kuchayganini ko'rsatadi.

Ayniqsa, xizmatlar sektorining, xususan IT va AKT yo'nalishlarining eksportdagi ulushi ortishi natijasida eksport portfeli nisbatan muvozanatli shakllanmoqda. Indeksning izchil pasayishi mamlakat eksport modelining yuqori qo'shilgan qiymatli hamda raqamli yo'nalishlarga o'tayotganini tasdiqlaydi.

Shuningdek, diversifikatsiya darajasining ortishi tashqi iqtisodiy shoklarga nisbatan barqarorlikni kuchaytiruvchi muhim omil sifatida namoyon bo'lmoqda (1-rasm).

1-rasm. O'zbekiston eksporti bo'yicha Herfindahl–Hirschman indeksi dinamikasi (2023–2025-yillar)².

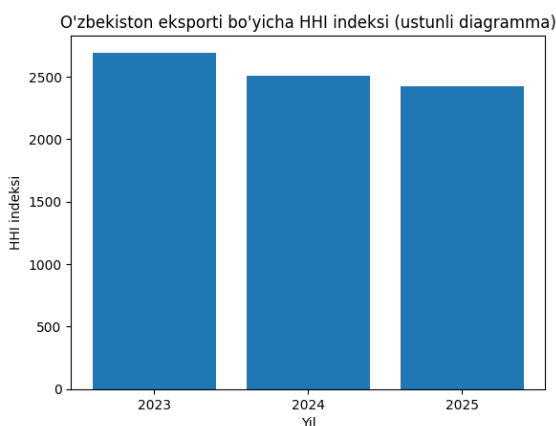
2 O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi ma'lumotlari asosida muallif hisob-kitobi.

Eksport tarkibining konsentratsiya darajasini yillar kesimida qiyosiy baholash maqsadida Herfindahl–Hirschman indeksi ustunli diagramma shaklida tasvirlandi. Mazkur vizual tahlil usuli indeks qiymatlaridagi o'zgarishlarni aniqroq kuzatish, ularning o'zaro farqini baholash hamda diversifikatsiya jarayonining intensivligini grafik jihatdan tahlil qilish imkonini beradi. Ustunli diagramma vaqt omili ta'sirida eksport tuzilmasida yuz berayotgan tarkibiy siljishlarni yaqqol aks ettiradi.

2-diagrammada ko'rinib turibdiki, 2023-yilda HHI indeksi 2694 birlikni tashkil etgan bo'lsa, 2024-yilda 2512 birlikka, 2025-yilda esa 2426 birlikka pasaygan. Mazkur dinamik pasayish eksport tarkibining konsentratsiyalashuv darajasi izchil kamayib borayotganini anglatadi. Indeks qiymatining uch yil davomida barqaror ravishda pasayishi diversifikatsiya jarayonining tasodifiy emas, balki tizimli xarakterga ega ekanligini ko'rsatadi.

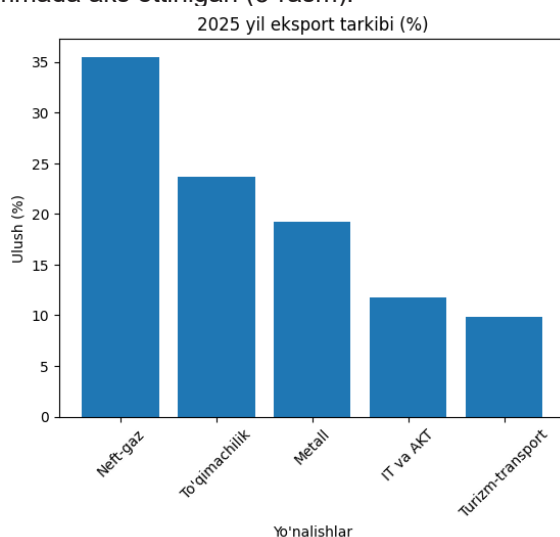
Natijada eksport portfelining muvozanatlashuvi yuz bermoqda, tashqi iqtisodiy xatarlar hamda global bozor kon'yunkturasidagi tebranishlarga nisbatan moslashuvchanlik darajasi oshmoqda. Umuman olganda, 2-diagramma ma'lumotlari eksport diversifikatsiyasi jarayonining izchil va barqaror tus olayotganini hamda uning raqamli infratuzilma rivojlanishi bilan bevosita bog'liqligini ilmiy jihatdan asoslaydi (2-rasm).

2-rasm. O'zbekiston eksporti bo'yicha Herfindahl–Hirschman indeksi (ustunli diagramma)³.

Eksport diversifikatsiyasining tarkibiy jihatlarini aniqlash maqsadida 2025-yil eksport hajmi asosiy tovar va xizmat yo'nalishlari kesimida kompleks tahlil qilindi. Mazkur tahlil eksport portfelida qaysi segmentlar ustun mavqega ega ekanligini, qaysi yo'nalishlar esa nisbatan past ulushni tashkil etayotganini aniqlash imkonini beradi.

Shu bilan birga, xizmatlar sektorining eksport tarkibidagi o'rni hamda uning o'sish sur'atlari milliy iqtisodiyotning tarkibiy transformatsiya jarayonlarini baholashda muhim indikator sifatida xizmat qiladi. Hisob-kitob natijalari quyidagi diagrammada aks ettirilgan (3-rasm).

3-rasm. 2025-yil O'zbekiston eksport tarkibi (foizlarda)⁴.

3 Muallif tomonidan hisoblandi.

4 O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzildi.

3-rasm ma'lumotlariga ko'ra, 2025-yilda eksport tarkibida neft-gaz mahsulotlari 35,5 foiz bilan eng yuqori ulushni egallagan. Ushbu ko'rsatkich mamlakat eksportida an'anaviy xomashyo yo'nalishlari hanzuhim o'rin tutayotganini ko'rsatadi. Shu bilan birga, to'qimachilik va yengil sanoat mahsulotlari 23,7 foizni, metall mahsulotlari esa 19,2 foizni tashkil etgani sanoat ishlab chiqarishining eksport salohiyati ortib borayotganini anglatadi.

Xizmatlar sektori tarkibida IT va AKT xizmatlari 11,8 foizni, turizm va transport xizmatlari esa 9,8 foizni tashkil etgan. Mazkur ko'rsatkichlar xizmatlar segmentining eksport tarkibida sezilarli o'rin egallay boshlaganini hamda iqtisodiyotda nomoddiy sohaning roli ortib borayotganini tasdiqlaydi. Ayniqsa, IT va AKT xizmatlari ulushining ikki xonali ko'rsatkichga yetgani raqamli infratuzilma rivojlanishining eksport tarkibida amaliy natija berayotganini ko'rsatadi.

Tarkibiy nisbatlar tahlili shuni ko'rsatadiki, eksport modeli asta-sekin bir yoqlama xomashyo yo'nalishidan ko'p tarmoqli va nisbatan muvozanatlashgan tuzilishga o'tmoqda. Yuqori qo'shilgan qiymatli mahsulotlar hamda raqamli xizmatlar ulushining ortishi milliy iqtisodiyotning texnologik darajasi oshib borayotganini bildiradi. Ushbu jarayon Herfindahl–Hirschman indeksi dinamikasida kuzatilgan pasayish tendensiyasi bilan hamohangdir.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mazkur tadqiqot doirasida raqamli iqtisodiyot sharoitida eksport diversifikatsiyasini ta'minlashda raqamli infratuzilmaning roli nazariy va empirik jihatdan tahlil qilindi. O'zbekiston Respublikasining 2023–2025-yillardagi tashqi savdo ko'rsatkichlari asosida eksport tarkibining dinamikasi, konsentratsiya darajasi hamda xizmatlar sektorining ulushi kompleks baholandi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, raqamli infratuzilmaning rivojlanishi eksport diversifikatsiyasining muhim omili hisoblanadi, xizmatlar sektorining kengayishi esa eksport tarkibida konsentratsiya darajasining pasayishiga xizmat qilmoqda. Shuningdek, eksport tarkibining diversifikatsiyalanishi tashqi iqtisodiy xatarlar ta'siriga nisbatan barqarorlikni oshiradi hamda raqamli iqtisodiyot elementlarining rivojlanishi yuqori qo'shilgan qiymatli eksport yo'nalishlarining shakllanishiga zamin yaratmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi PF–6079-sonli "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasini va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoni. <https://lex.uz/ru/docs/-5030957>
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 20-dekabrdagi PQ–4069-sonli "Eksport ishlab chiqarish mexanizmlarini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Qarori. <https://lex.uz/ru/docs/-4116006>
3. World Bank. (2016). *World Development Report 2016: Digital Dividends*. Washington, DC: World Bank.
4. Caroline Freund, & Diana Weinhold. (2004). *The effect of the Internet on international trade*. Journal of International Economics, 62(1), 171–189. [https://doi.org/10.1016/S0022-1996\(03\)00059-X](https://doi.org/10.1016/S0022-1996(03)00059-X)
5. OECD. (2020). *Digital Trade and Economic Growth*. Paris: OECD Publishing.
6. Jean Imbs, & Romain Wacziarg. (2003). *Stages of Diversification*. American Economic Review, 93(1), 63–86. <https://doi.org/10.1257/000282803321455160>
7. UNCTAD. (2022). *Trade and Development Report 2022*. New York: United Nations.
8. World Trade Organization. (2021). *World Trade Report 2021: Economic Resilience and Trade*. Geneva: WTO Publishing.
9. Paul Krugman, Maurice Obstfeld, & Marc Melitz. (2018). *International Economics: Theory and Policy*. Boston: Pearson Education.
10. Jean Imbs, & Romain Wacziarg. (2003). *Stages of Diversification*. American Economic Review, 93(1), 63–86.
11. Albert O. Hirschman. (1958). *The Strategy of Economic Development*. New Haven: Yale University Press.
12. O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi ma'lumotlari, 2025-yil.

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 3

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100